

STRATEGIJOS MATRICA

Sumanių kaimų strategijos:

TEMA: „Šeimų turizmas kaip sumanaus kaimo plėtros ašis: paslaugų integracija, skaitmeninimas ir bendruomenių įgalinimas Ukmergės rajone“.

Strategijos ir projektų įgyvendinimas prisideda prie **kelių svarbių sumanumo ir inovatyvumo elementų:**

SK strategijoje nekuriamos inovacijos, vadovaujantis Projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. 3D-181 „Dėl Projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“.

• **Strategija orientuota į šeimų turizmo plėtrą kaip pagrindinį sumanaus kaimo vystymo elementą.** Ji sprendžia dvi pagrindines problemas: (1) šeimoms skirtų turizmo paslaugų trūkumą Ukmergės rajone, (2) informacijos apie paslaugas skaidymąsi ir koordinacijos stoką tarp vietos teikėjų. Pasitelkiant skaitmeninę platformą, socialines inovacijas ir partnerystes, strategiškai kuriama vientisa ekosistema – nuo edukacinių patirčių ūkiuose ir gamtoje iki kultūrinių veiklų ir apgyvendinimo paslaugų.

• Ši strategija realizuoja **sumanaus kaimo koncepciją** (Smart Villages) per **šeimų poreikių patenkinimą, vietos verslų kooperaciją, skaitmenizaciją bei socialinę įtrauktį.** Joje svarbus vaidmuo tenka inovatyviems projektams, kurie pasitelkia kūrybingus metodus (meno terapija, sensorinės edukacijos, interaktyvus pažinimas), ir vienijančiai skaitmeninei erdvei, leidžiančiai lengvai planuoti visą kelionę.

• Strategijos įgyvendinimas prisideda prie **Lietuvos KPP, Vilniaus regiono funkcinės zonos, ES žaliajo kurso bei BŽŪP kryžminių tikslų įgyvendinimo,** ypač – kaimo ekonomikos stiprinimo, socialinės sanglaudos, skaitmenizacijos ir žinių sklaidos srityse.

Sumanaus kaimo strategija nėra inovacijų kūrimo strategija siaurąja prasme, tačiau **jos įgyvendinimas grindžiamas projektų, kuriuose realizuojami inovatyvūs sprendimai, sinergija.** Vadovaujantis **Projektų inovatyvumo vertinimo metodika,** patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. 3D-181, ši strategija ir ją sudarantys projektai atitinka kelis svarbius **sumanumo, inovatyvumo ir strateginio suderinamumo aspektus,** kurie pateikiami toliau:

1. Kaimo ekonomikos stiprinimas ir užimtumo didinimas. Ši strategija tiesiogiai įgyvendina **Lietuvos kaimo plėtros programos (KPP) 2023–2027** prioritetą „Gyvybingas ir verslui patrauklus kaimas“. Ji apima:

- naujų paslaugų kūrimą kaime (šeimų edukacija, poilsis, kūrybiniai užsiėmimai);
- darbo vietų kūrimą vietos gyventojams (edukatoriai, platformos administratoriai, gidai);
- jaunimo įtraukimą į turizmo verslus;
- smulkiųjų ūkio subjektų pajamų didinimą (per paslaugų paketų siūlymą platformoje).

Atitikimas KPP prioritetui P6 (Užimtumas, ekonominė veikla kaime, verslo diversifikacija).

2. Socialinė įtrauktis. Strategija numato aktyvią socialinę įtrauktį, ypač jautrioms grupėms (daugiavaikės šeimos, mažas pajamas gaunančios šeimos, kaimo vaikai). Visi projektai pritaikyti šeimoms, o kai kurie (pvz., „**Žvaigždžių slėnis**“) numato nemokamas ar dalinai subsidijuojamas veiklas pažeidžiamoms grupėms. Platformoje bus galimybė taikyti nuolaidas, diferencijuotą kainodarą.

Atitikimas SO8 prioritetui: lyčių lygybė, socialinė sanglauda ir įtrauktis kaimo vietovėse (pagal BŽŪP).

3. Regioninė plėtra. Strategija atitinka **Vilniaus regiono funkcinės zonos** planavimo dokumentus – siekiama mažinti atotrūkį tarp Ukmergės rajono ir labiau išvystytų turizmo zonų (pvz., Trakai, Anykščiai). Projektai stiprina **periferinių teritorijų paslaugų pasiūlą,** užtikrina tvarų lankytojų paskirstymą, sukuria naujus lankytinus objektus mažesniuose kaimuose.

Atitikimas RPP tikslams: gerinti regionų paslaugų prieinamumą, skatinti tolygią ekonominę ir socialinę plėtrą.

4. Inovacijų skatinimas. Strategijoje įgyvendinami projektai remiasi **ne technologijų kūrimu, bet esamų inovacijų taikymu praktikoje,** kaip reikalauja metodika:

- „**Tolerancija**“ platforma sujungia dalinimosi ekonomikos, e-komercijos ir B2B kooperacijos principus;
- „**Monart studija**“ projektas taiko meno terapiją netradicinėje aplinkoje (gamtoje), kas yra socialinė inovacija;
- „**Žibučių ūkis**“ įtraukia interaktyvią gamtos edukaciją ir sensorių naudojimą veikloms (kvapai, tekstūros);
- Projektai diegs naujus ugdymo formatus, paslaugų kombinacijas, kurių regione iki šiol nebuvo.

Atitikimas BŽŪP kryžminiam tikslui: žinių sklaida, inovacijų taikymas, švietimo prieinamumas kaime.

5. Skaitmenizacijos skatinimas. Vienas strategijos ramsčių – **skaitmeninė turizmo paslaugų platforma,** kuri:

- apjungia informaciją, rezervavimą, atsiskaitymą;
- skatina vietos verslų skaitmeninimą;
- kuria naują paslaugų teikimo kanalą ir duomenų bazę;
- sukuria terpę inovatyviam verslo kooperavimui.

Šis projektas atitinka **ES skaitmeninės transformacijos prioritetus kaimo vietovėms** ir yra laikomas **veiklos skaitmenizavimo inovacija** pagal minėtą metodiką.

Atitikimas BŽŪP tikslui: skaitmeninių sprendimų taikymas vietos ekonomikoje, bendruomenių skaitmeninis įgalinimas.

TIKSLAS: atgaivinti ir sustiprinti Ukmergės rajono kaimiškujų vietovių turizmo sektorių, sukuriant **šeimų turizmui patrauklią aplinką** ir pritaikant sumanaus kaimo principus. Siekiama, kad Ukmergės kraštas taptų „sumanaus turizmo“ pavyzdžiu, kur šeimos (vaikai ir tėvai) gali turiningai ir kokybiškai leisti laiką, o visa reikalinga informacija apie paslaugas ir renginius būtų lengvai pasiekama skaitmeninėje erdvėje.

Atsižvelgiant į išryškintas problemas, strategijoje numatyti šie pagrindiniai uždaviniai:

1. **Naujų šeimų turizmo objektų sukūrimas ir plėtra.** Skatinti investicijas ir iniciatyvas, kurios sukuria interaktyvias, edukacines ir poilsio erdves vaikams ir jų tėvams kaimiškose vietovėse. Šiuo uždaviniu siekiama praplėsti šeimoms skirtų paslaugų spektrą – nuo gamtos pažinimo ir gyvūnijų edukacijų iki meno terapijos ir pramogų parkų.

2. **Skaitmeninės turizmo paslaugų platformos sukūrimas.** Įdiegti centralizuotą e-platformą, kurioje būtų sujungta informacija apie visus rajono turizmo objektus, edukacijas, apgyvendinimą, ūkių produktus ir kt., sudarant galimybę turistams lengvai susiplanuoti maršrutus ir įsigyti paslaugų paketus, o vietos teikėjams – kooperuotis tarpusavyje.

3. **Partnerystės ir bendradarbiavimo skatinimas.** Užtikrinti, kad vietos bendruomenės, verslai ir NVO veiktų išvien plėtodami turizmo pasiūlą. Tam būtina sukurti bendrus maršrutus, integruotus paslaugų paketus (pvz., apgyvendinimas + pramoga + maitinimas) ir reguliariai organizuoti mokymus, susitikimus, kuriuose dalyviai dalintųsi gerąja patirtimi.

4. **Turizmo infrastruktūros gerinimas kaimo vietovėse.** Šalia konkrečių objektų kūrimo, spręsti ir bazinės infrastruktūros klausimus: informacinių nuorodų, poilsio zonų, higienos patalpų įrengimas prie lankytinų vietų, privažiavimo ir transporto sprendimai. Tikslas – padaryti kaimo turizmo objektus lengvai randamus ir patogiai pasiekiamus bei užtikrinti kokybišką lankytojų patirtį.

5. **Rinkodaros ir sklaidos stiprinimas.** Didinti Ukmergės rajono, kaip patrauklios šeimų turizmo krypties, žinomumą nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu. Tam pasitelkti skaitmeninę platformą, socialinius tinklus, „Keliauk Lietuvoje“ kanalus, kurti išskirtinį rajono turizmo įvaizdį (akcentuojant šeimų ir lėtojo turizmo tematiką), vykdyti tikslines reklamos kampanijas.

Strategija siekia spręsti esmines problemas – šeimų laisvalaikio infrastruktūros trūkumą kaime ir informacijos bei paslaugų fragmentaciją – taikant inovatyvius sprendimus.

Galutinis siekis – pritraukti daugiau lankytojų, paskatinti jų paslaugų naudojimą vietoje, didinti vietos gyventojų įsitraukimą į turizmą ir taip prisidėti prie kaimo ekonomikos augimo bei gyvenimo kokybės gerinimo.

Pagrindinė problema ir iššūkiai: Ukmergės rajono kaimiškos vietovės šiuo metu susiduria su dviem tarpusavyje susijusiomis problemomis:

1. **Pirma**, stinga patrauklių turizmo objektų ir paslaugų, pritaikytų šeimoms: vietos šeimos ir atvykstantys lankytojai neturi pakankamai galimybių turiningai praleisti laiką su vaikais, todėl dažnai renkasi kaimyninius rajonus (Trakus, Anykščius ir kt.). Statistika rodo, kad Ukmergės rajono turistų srautai ženkliai mažesni – pavyzdžiui, Trakų turizmo informacijos centrą 2021 m. aplankė ~137 tūkst. turistų, o Ukmergės – tik apie 1,3 tūkst. Tai iliustruoja atotrūkį: rajonas turi platų paveldo ir gamtos objektų spektrą, tačiau **nesugebama jų paversti patraukliomis patirtimis šeimoms** – trūksta interaktyvių pramogų, edukacijų, pritaikytos infrastruktūros vaikams.

2. **Antra**, nėra centralizuotos skaitmeninės platformos ar informacinės sistemos, apjungiančios turizmo paslaugas: vietos turizmo paslaugų teikėjai, ūkininkai, bendruomenės veikia pavieniui, informacija išsibarščiusi, o klientams sudėtinga rasti ir sujungti skirtingas paslaugas į vieną maršrutą. Dėl to **prarandamas masto ekonomijos efektas** – turistai negauna visapusiško paslaugų paketo, o smulkūs teikėjai nepasiekia platesnės auditorijos. Dabartinė interneto svetainė (ukmergeinfo.lt) ir socialinė komunikacija nėra pakankamai paveikūs – trūksta patrauklaus turinio ir vieningos platformos užsakymams. Šios problemos mažina Ukmergės rajono konkurencingumą: turistų skaičius ir nakvynių skaičius čia gerokai atsilieka nuo Trakų ar Anykščių, apgyvendinimo vietų užimtumas žemesnis, nors pastaraisiais metais matyti teigiamų poslinkių (nakvojančių turistų skaičius Ukmergėje augo sparčiau nei vidutiniškai šalyje file-2b3rrvwp7nbtjcwiznrp, tačiau augimo bazė išlieka maža).

Ši analizė atliepia 2021 m. parengtą Ukmergės rajono socialinės-ekonominės būklės studiją, kurioje konstatuota, jog rajono turizmas turi platų objektų spektrą, tačiau turistų srautai ir paslaugų infrastruktūra atsilieka nuo kitų regiono savivaldybių. Išvados dera su Vilniaus regiono turizmo tyrimo išvalgomis, kurios pabrėžia Ukmergės objekto patrauklumo įvertinimo vidurkį 2,83 balo (aukštesnį nei šalies vidurkis), bet rekomenduoja gerinti objektų infrastruktūrą ir pritaikymą lankymui.)

Strategijos siekiai, kurie bus įgyvendinami per vietos projektus:

1. Įvairovės ir kokybės didinimas

Tikslas: Plėsti turizmo paslaugų spektrą ir gerinti jų kokybę, kad Ukmergės rajonas taptų patrauklia vieta skirtingoms šeimų poreikių grupėms (mažamečių, paauglių, daugiavaikių šeimų, senelių su anūkais ir pan.).

Įgyvendinimas per projektus:

- „**Monart studija**“ pasiūlys aukštos meninės kokybės terapinius užsiėmimus, kurių nėra kituose regionuose – nuo tapybos iki muzikos terapijos.
- „**Pasaulio milžinai**“ išplės šeimų edukacijų tematiką apie gyvūniją, gamtą, žaidybinių mokymąsi.
- „**Žibučių ūkis**“ sukurs unikalų sensorinės edukacijos apie augalus formatą: ragavimai, kvapai, gamtiniai eksperimentai.
- „**Žvaigždžių slėnis**“ pasiūlys kokybišką šeimų glamping tipo poilsį, orientuotą į emocinę sveikatą ir gamtos terapiją.

Rezultatas: Padidės šeimų turizmo paslaugų įvairovė ir atitiktis skirtingiems poreikiams, kokybės standartai taps pavyzdiniai kitoms vietovėms.

2. Skaitmeninimas

Tikslas: Pagerinti informacijos prieinamumą ir paslaugų pasiekiamumą bei rezervavimą turizmo srityje naudojant skaitmenines priemones.

Įgyvendinimas per projektus:

• „**Tolerancija**“ e-platforma veiks kaip „vieno langelio“ principu veikiantis turizmo paslaugų centras: klientai galės rasti, palyginti, užsakyti ir atsiskaityti už paslaugas vienoje vietoje. Platformoje bus kuriami **integruoti paslaugų paketai**: pvz., edukacija + pietūs + nakvynė, kas skatina skaitmeninį kooperavimą tarp paslaugų teikėjų. Bus taikomi duomenų analizės ir **statistikos sekimo** įrankiai, padėsiantys adaptuoti pasiūlą prie paklausos.

Rezultatas: Sukuriamas **duomenimis grįstas valdymas**, padidėja klientų pasiekiamumas, atsiranda naujos galimybės vietos verslui konkuruoti šiuolaikinėje skaitmeninėje rinkoje.

3. Bendruomeniškumo (plačiaja prasme), verslumo ir užimtumo skatinimas

Tikslas: Įtraukti bendruomenes, jaunuolius ir šeimas į aktyvų dalyvavimą vietos ekonomikoje, stiprinant savarankiškumą, verslumo dvasią ir socialinę sanglaudą.

Įgyvendinimas per projektus:

- Projektuose numatytas **vietinių žmonių įdarbinimas**: edukatoriai, gidai, paslaugų teikėjai, platformos administratoriai.
- **Jaunimas** įtraukiamas per savanorystę, sezoninį darbą, kūrybines dirbtuves – pvz., jaunieji edukatoriai „Žibučių ūkyje“, IT administravimas platformoje.
- **Bendruomenės** kviečiamos teikti paslaugas projektų vietose (amatų demonstracijos, maistas, renginiai).
- „**Žvaigždžių slėnis**“ numato teikti socialiai jautrioms šeimoms paslaugas nemokamai, skatina įtrauktį.

Rezultatas: Kaimo žmonės tampa ne pasyviais stebėtojais, o **aktyviais turizmo kūrėjais**, atsiranda naujų verslo modelių, mažėja emigracija ir atskirtis.

4. Tvarumo propagavimas

Tikslas: Skatinti gamtai draugišką elgseną, ekologišką vartojimą ir sąmoningą požiūrį į vietos gamtos ir kultūros išteklius.

Įgyvendinimas per projektus:

- Visi projektai kuriami **gamtoje, jos netrikdant** – ne statybos, o tvarus įrengimas (pvz., mobilios pavėsinės, natūralūs pastatai).
- „**Žibučių ūkis**“ edukacijose pabrėš **žolelių pažinimą**, vietinį auginimą ir perdirbimą – ugdomas sąmoningas vartotojas.
- „**Žvaigždžių slėnis**“ ir „**Monart** studija“ skatins **mažesni skaitmeninių įrenginių naudojimą**, laiko leidimą gamtoje.
- „**Tolerancija**“ platforma mažins informacinį atliekų kiekį (vietoje skrajučių – e-menu, e-maršrutai).

Rezultatas: Kuriama **ekologiškai atsakinga turizmo kultūra**, kurioje lankytojai palieka ne atliekas, o emocinę vertę.

5. Konkurencingumo didinimas

Tikslas: Stiprinti Ukmergės rajono pozicijas turizmo rinkoje ir išsivertinti kaip šeimų turizmui patraukli kryptis.

Įgyvendinimas per projektus:

- Projektai sudarys **unikalią pasiūlą**, kurios neturi kiti regionai (pvz., strutis kaip simbolis, meno terapija gamtoje).
- Per „Tolerancija“ platformą Ukmergės rajonas pasieks daugiau klientų, turės **vieningą turizmo „veidą“**.
- Partnerystės su „Keliauk Lietuvoje“ ir kitais regionais leis įeiti į platesnius **rinkodaros tinklus**.
- Projektų įgyvendinimo sėkmė bus **naudojama kaip reputacinis kapitalas** – demonstruojant inovatyvumo ir kokybės lyderystę kaimo turizme.

Rezultatas: Ukmergė taps **matomu, žinomu ir konkurencingu pasirinkimu šeimoms**, ieškančioms turiningo ir emocinio poilsio Lietuvoje.

Strategija įgyvendinantys projektai:

1. Vėli „Monart studija“ – „Poilsio šeimai slėnis“

„Monart“ – tai kuriamas menų ir terapijų parkas gamtoje, kuriame vyks kūrybinės veiklos šeimoms: tapyba, muzikinės improvizacijos, meno terapijos. Projektas sukuria erdvę emociniam atsipalaidavimui, šeimos ryšių stiprinimui ir kūrybiškumo lavinimui visiems šeimos nariams.

2. Vėli „Pasaulio milžinai“ – „Pasaulio milžinų slėnis“

Projekte įkuriama unikali stručių ferma, pritaikyta edukacijai: lankytojai galės pažinti gyvūnus, dalyvauti patyriminėse veiklose, ugdyti gamtos pažinimo įgūdžius. Tai aktyvus vaikų ir šeimų laisvalaikio centras su pažintine ir pramogine verte.

3. Vėli „Tolerancija“ – „Skaitmeninė dalinimosi ir partnerystės platforma“

„Tolerancija“ vysto e-platformą, kuri apjungs Ukmergės rajono turizmo paslaugas į vieną sistemą: lankytojai galės matyti, rezervuoti ir derinti paslaugas vienoje vietoje, o paslaugų teikėjai – bendradarbiauti tarpusavyje. Tai pagrindinis strategijos skaitmeninimo įrankis.

4. „Žibučių ūkis“ – „Harmoningo poilsio pažintinės erdvės pievose įrengimas“

Šeimos ūkio pagrindu kuriamas edukacinis centras, kuriame lankytojai supažindinami su vaistiniais augalais, žolelėmis ir jų panaudojimu. Projektas siūlys arbatos degustacijas, edukacijas vaikams apie augalus ir tvarų gyvenimo būdą.

5. „Žvaigžių slėnis“ – „Gamtos ekoSPA Žvaigždžių slėnyje“

Tai gamtoje išsikūręs „glamping“ tipo poilsio kompleksas, skirtas šeimų atsipalaidavimui, gamtos terapijai ir sąmoningam buvimui kartu. Plėtojama infrastruktūra leis teikti sezoniškas edukacijas, rengti gamtos žygius, o ypatingas dėmesys bus skiriamas socialiniam prieinamumui.

Nauda:

1. Ekonominis poveikis

- **Turizmo sektoriaus plėtra:** Ukmergės rajone slypi didelis turizmo potencialas – čia priskaičiuojama apie 125 lankytinų objektų, sukurti turizmo maršrutai, o apgyvendinimo paslaugų teikėjų skaičius 2021–2023 m. išaugo net 4,5 karto. Vis dėlto iki šiol rajonas nebuvo laikomas prioritetiniu turizmo regionu, todėl pritraukdavo gerokai mažiau lankytojų nei kaimynai (pvz., 2021 m. Trakų TIC aptarnavo ~137 tūkst. turistų, o Ukmergės – tik ~1,3 tūkst.). Dėl menko paslaugų spektro ir žinomumo Ukmergė dažnai likdavo tranzitine zona – turistai čia neužsibūdavo, o tai reiškė prarastas pajamas vietos verslams. Įgyvendinus strategiją ir išplėtojus turizmo infrastruktūrą bei rinkodarą, tikimasi žymiai padidinti turistų srautus ir jų viešnagės trukmę, kas tiesiogiai didins vietos ekonomines pajamas. Pažymėtina, kad turizmo rinka šalyje vėl auga po pandemijos – 2022 m. vietinių turistų skaičius Lietuvoje jau viršijo 2019 m. lygį lithuania.travel, tad sustiprėjusi Ukmergės turizmo pasiūla galėtų pasinaudoti šia bendra augimo tendencija.

- **Naujų darbo vietų kūrimas:** Turizmo plėtra tiesiogiai siejasi su užimtumo didinimu rajone. Augant lankytojų srautams, didės poreikis apgyvendinimo, maitinimo, gidų, pramogų ir kitų paslaugų darbuotojams kaimo vietovėse. Strategija akcentuoja jaunimo įtraukimą – naujai sukurtos turizmo paslaugos ir objektai suteiks galimybių įsidarbinti jauniems vietos gyventojams. Tai atliepia ir ES Bendrosios žemės ūkio politikos prioritetą skatinti užimtumą bei vietos plėtrą kaimo vietovėse. Šiuo metu apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektorius Lietuvoje jau įdarbina apie 47 tūkst. žmonių lt.creditinfo.com, tad augantis turizmas Ukmergės rajone prisidėtų prie naujų darbo vietų kūrimo bei nedarbo mažinimo regione. Ilgainiui tai gali pristabdyti jaunimo migraciją į miestus, nes patrauklios darbo galimybės atsirastų pačioje Ukmergėje.

- **Verslo ekosistemos stiprinimas:** Sumanus kaimas stiprina vietos verslų ekosistemą skatindamas kooperaciją ir inovacijas. Strategijoje numatyta

sukurti skaitmeninę dalijimosi ir partnerystės platformą, kuri sujungs įvairius turizmo paslaugų teikėjus bei bendruomenes į tinklą. Tai leis efektyviau pasidalinti ištekliais, koordinuoti renginius ir kartu kurti kompleksinius turizmo produktus (pvz., apgyvendinimo + maitinimo + pramogų paketus)file-2b3rrvwp7nbtjcwiznrcp. Toks bendradarbiavimas suteiks smulkiesiems vietos verslininkams platesnį pasiekiamumą – turistai vienoje vietoje ras sujungtas paslaugas, o verslai galės lengviau bendradarbiauti tarpusavyje. Be to, pasitelkiant partnerius, kaip antai Vilniaus Tech universitetą, numatyta organizuoti mokymus vietos projektų vykdytojams, kas didins verslininkų kompetencijas. Ilguoju laikotarpiu sustiprėjusi verslo tinklaveika ir inovatyvios partnerystės padės sukurti gyvybingą verslo ekosistemą kaime, kurioje kuriama vertė pasilieka vietos bendruomenėje.

2. Socialinis poveikis

- **Bendruomenių įsitraukimas:** Vietos bendruomenių aktyvus dalyvavimas yra kertinis sumanaus kaimo strategijos aspektas. Ukmergės rajone jau dabar veikia nemažai aktyvių bendruomenių ir NVO (pvz., kaimo amatų centrai, vietiniai muziejai), vykdančių su turizmu susijusias veiklas – tai tvirtas pagrindas tolesniam jų įtraukimui. Strategija numato dar labiau įgalinti šiuos vietos gyventojus: bendruomenės ir ypač jaunimas skatinami tiesiogiai prisidėti prie turizmo paslaugų teikimo ir turistų aptarnavimo, kartu keliant jų gebėjimus. Platus bendruomenių dalyvavimas užtikrins, kad turizmo augimo nauda pasiektų įvairias gyventojų grupes – moteris, jaunimą, senjorus – stiprinant socialinę įtrauktį. Tai didins ir paties krašto patrauklumą: vietos žmonės, jausdami priklausomybę kuriamiems projektams, taps savo krašto ambasadoriais, noriai reprezentuos Ukmergę atvykstantiems svečiams. Galiausiai, bendri turizmo projektai sutelks bendruomenę, stiprins tarpusavio ryšius ir vietos identitetą.

- **Jaunimo ir socialiai pažeidžiamų grupių įtraukimas:** Strategija siekia užtikrinti, kad turizmo atnešama nauda ir galimybės būtų prieinamos jaunimui ir pažeidžiamiems visuomenės nariams. Jauni žmonės skatinami imtis iniciatyvų turizmo srityje – tam numatytos specialios priemonės, tokios kaip mokymai ar skaitmeninių kompetencijų ugdymas, atliepant Žemės ūkio ministerijos prioritetą stiprinti jaunimo įsitraukimą ir skaitmeninimą kaime. Sukurta nauja turizmo infrastruktūra ir darbo vietos bus pritaikytos jauniems specialistams, kas padės jiems realizuoti save gimtajame krašte. Kartu dėmesys skiriamas ir kitoms jautrioms grupėms – strategija numato įtraukti vyresnio amžiaus žmones (pvz., per tradicinių amatų veiklas) bei skatinti moterų verslumą, taip užtikrinant lyčių lygybę ir socialinę sanglaudą kaimo vietovėse. Tokiu būdu turizmo plėtra taps platforma socialinei integracijai – suteikus užimtumo bei savanorystės galimybių įvairioms gyventojų grupėms, mažės socialinė atskirtis ir gerės gyvenimo kokybė Ukmergės rajono kaimuose.

3. Aplinkosauginis poveikis

- **Tvarus turizmas:** Strategijoje numatyta turizmo plėtrą derinti su aplinkos apsauga, diegiant darnaus (tvaraus) turizmo principus. Vienas iš akcentų – lėtojo turizmo (angl. *slow tourism*) modelis, skatinantis ilgesnį ir kokybiškesnį poilsį be žalos aplinkai. Tai reiškia, kad vietoje masinio turistų srauto siekiama pritraukti sąmoningus lankytojus, kurie domėtusi vietos gamta ir kultūra, rinktusi ekologiškas pramogas, taip mažinant neigiamą pėdsaką. Kaimiškose vietovėse bus plėtojamos edukacinės programos šeimoms, ugdančios pagarbą natūralumui ir vietos tradicijoms. Svarbu ir tai, jog aplinkos apsauga strategijoje traktuojama kaip horizontalus prioritetas – visos įgyvendinamos veiklos turės prisidėti prie aplinkos apsaugos ir klimato kaitos švelninimo. Ilgalaikeje perspektyvoje toks darnus požiūris padės išsaugoti Ukmergės rajono gamtos ir kultūros paveldą, kartu vystant turizmą kaip tvarią ekonominę veiklą.

- **Inovatyvūs sprendimai aplinkosaugai:** „Sumanus“ turizmas reiškia, jog aplinkosauginiai sprendimai bus grindžiami inovacijomis ir skaitmenizacija. Planuojama diegti skaitmeninius įrankius, kurie padės mažinti fizinių išteklių naudojimą ir taršą. Pavyzdžiui, kuriama mobilioji programėlė turistams leis optimizuoti kelionių maršrutus ir gauti visą informaciją elektroniniu būdu, mažinant popierinių žemėlapių ar lankstinukų poreikįfile. Tokiu būdu bus sumažintos CO2 emisijos, nes lankytojai galės efektyviau susiplanuoti maršrutą, o informacijos sklaida skaitmenoje pakeis spausdintą medžiagą. Taip pat numatytoji dalijimosi ir partnerystės platforma prisidės prie taršos mažinimo – turistai galės vienoje sistemoje užsisakyti įvairias paslaugas, vietos verslai koordinuos veiklas, todėl sumažės nereikalingų kelionių tarp atskirų paslaugų teikėjų. Ateityje tokia infrastruktūra sudarys prielaidas ir kitoms žalioms iniciatyvoms – nuo bendro naudojimo transporto kaime (pvz., dalijimosi mikroautobusais) iki atsinaujinančios energetikos turizmo objektuose diegimo. Inovatyvūs aplinkosauginiai sprendimai užtikrins, kad turizmo augimas nekenktų aplinkai ir netgi prisidėtų prie klimato tikslų (pvz., mažesnio CO2 pėdsako).

4. Inovacijų ir skaitmeninimo poveikis

- **Turizmo sektoriaus skaitmeninimas:** Strategija numato skaitmeninių technologijų diegimą visuose turizmo paslaugų grandinės etapuose. Šiuo metu Ukmergės rajone trūksta modernių informacijos sklaidos kanalų – nėra specializuoto turizmo interneto portalo ar mobilios programėlės, informacijos sklaida apsiriboja muziejaus TIC iniciatyvomis. Taip pat pastebėta, jog turizmo sektoriaus darbuotojų skaitmeninės kompetencijos kol kas silpnos, trukdančios diegti šiuolaikiškus sprendimus. Sumanaus kaimo strategija sprendžia šias problemas: kuriama bendra elektroninė platforma visoms paslaugoms integruoti, interaktyvūs sprendimai (pvz., skaitmeniniai gidai, virtualios ekspozicijos) atsiras lankytinuose objektuose, o turistų apskaita ir rinkodara persikels į skaitmeninę erdvę. Tam, kad skaitmeninimas būtų sėkmingas, numatoma kelti ir žmogiškuosius išteklius – organizuoti mokymus, gerinti darbuotojų IT įgūdžius, kad nauji įrankiai būtų tinkamai naudojami. Tikimasi, kad sustiprėjęs Ukmergės skaitmeninis matomumas (pvz., informacija lengvai randama internetu, veikia patogi mobili programėlė) pritrauks daugiau šiuolaikinių keliautojų dėmesio. Šios priemonės dera ir su nacionalinėmis turizmo gaivinimo tendencijomis – pvz., naujausioje „Keliauk Lietuvoje“ strategijoje pabrėžiamas inovatyvus rinkodaros ir komunikacijos priemonių naudojimas turizmui atgaivinti.

- **Inovatyvios paslaugos:** Sumani kaimo plėtra paskatins kurti visiškai naujas, inovatyvias paslaugas Ukmergės turizmo sektoriuje. Strategijoje numatytas **naujų turizmo produktų kūrimas** – orientuojantis į kultūrinį, aktyvų, edukacinį bei **šeimų turizmą** kaimo vietovėse siekiama suformuoti unikalius paslaugų paketus. Tai apima tiek tradicinių veiklų transformavimą (pvz., amatų, kulinarinio paveldo pristatymą moderniai), tiek visiškai naujų traukos objektų sukūrimą. Jau svarstomi konkretūs inovatyvūs projektai: pavyzdžiui, Siesikų pilyje planuojama įrengti interaktyvų muziejų ar amatų centrą, o privatus verslas domisi idėja įkurti „Mini Lietuvos“ parką Ukmergės rajone – tai būtų unikalus teminis parkas, pritrauksiantis šeimas iš visos šalies. Tokios naujovės ne tik praplės turizmo pasiūlą, bet ir suteiks Ukmergės rajonui išskirtinumą, kurio trūkumas iki šiol juto vietos turizmo sektorius. Inovacijos apima ir paslaugų teikimo būdus – numatoma, kad turistai galės patirti daugiau interaktyvių pramogų (pvz., virtualios realybės turai po istorines vietas, išmaniosios žaidimų erdvės vaikams), ko šiame regione anksčiau nebuvo. Ilgainiui toks inovatyvių paslaugų plėtros kelias padės Ukmergei neatsilikti nuo sparčiai modernėjančio turizmo sektoriaus ir geriau patenkinti naujos kartos turistų lūkesčius.

5. Regioninis ir nacionalinis poveikis

- **Ukmergės rajono konkurencingumo stiprinimas:** Įgyvendinta sumanaus kaimo strategija reikšmingai padidintų Ukmergės rajono konkurencingumą turizmo rinkoje. Šiuo metu, nepaisant turimų išteklių gausos, rajonas nėra įtrauktas į prioritetinių turizmo kryptių sąrašą ir atsilieka pagal lankytojų srautus nuo tokių vietovių kaip Trakai ar Anykščiai. Pagerinus turizmo infrastruktūrą, sukūrus aukštos kokybės paslaugas ir sustiprinus rinkodarą, Ukmergė galės konkuruoti dėl turistų dėmesio ne tik Vilniaus regiono ribose, bet ir nacionaliniu mastu. Strategijoje pripažįstama, kad rajonui trūko išskirtinio marketingo – kaimyniniai rajonai turi tvirtesnį įvaizdį – todėl numatyti konkretūs būdai išsiskirti, tokie kaip orientacija į tvarų šeimų turizmą ir unikalių paslaugų plėtojimas. Tai padės sukurti patrauklų Ukmergės, kaip turizmo krypties, įvaizdį. Stipresnis įvaizdis bei konkurencingesnis pasiūlymas ilgainiui

pritrauks daugiau lankytojų (taigi ir pajamų), paskatins naujas investicijas į rajoną. Be to, kylantis turizmo sektorius teigiamai veiks ir kitus ekonomikos sektorius (amatų, prekybos, žemės ūkio produkcijos), sustiprindamas viso regiono pozicijas.

- **Integracija į platesnes turizmo rinkas:** Sumanaus kaimo strategija kuriama ne izoliuotai, o atsižvelgiant į regionines ir nacionalines turizmo plėtros kryptis. Numatyta glaudžiai bendradarbiauti su Vilniaus regiono savivaldybėmis – jau startuoja bendri funkcinės zonos projektai turizme, apimantys bendras rinkodaros kampanijas ir tarpusavio maršrutų sujungimą. Ukmergėi įsitraukus į šias iniciatyvas, jos lankytinos vietos galės būti įtrauktos į platesnius turistinius maršrutus, o tai padidins rajono lankomumą dėl sinergijos su žinomais kaimyniniais objektais. Taip pat planuojama pasinaudoti nacionaliniais turizmo tinklais – bendradarbiauti su „Keliauk Lietuvoje“ agentūra, dalyvauti šalies masto turizmo sklaidos kampanijose. Nacionalinėje turizmo strategijoje akcentuojamas rinkodaros stiprinimas po pastarųjų metų krizių, tad Ukmergės unikalių objektų viešinimas per platesnį kontekstą atitinka šią kryptį. Integracija į platesnes rinkas reiškia, kad Ukmergė taps matomesnė tarptautiniu ir respublikiniu lygmeniu – turistai, planuodami keliones po Lietuvą ar Vilniaus regioną, dažniau įtrauks ir Ukmergės kraštą. Tai prisidės prie bendros Lietuvos turizmo plėtros, nes išplečiama turistinių vietovių įvairovė: Ukmergės rajonas galės pasiūlyti unikalių patirčių, papildančių šalies turizmo žemėlapi. Galų gale, veikdama kartu su kitais regionais, Ukmergė gaus naudos iš dalijimosi gerąja patirtimi ir išteklių suvienijimo, o jos sumanaus kaimo modelis galėtų tapti pavyzdžiu kitoms savivaldybėms.

POKYČIAI:

Tikslas / sritis	Rodiklis	Matavimo būdas	Rodiklio skaitinė reikšmė (iki 2032)
Skaitmeninimas	Atvykstančių turistų skaičiaus augimas, (asm./grupė) arba Paslaugų pardavimas / 1 asm arba (1 grupei)	Automatinė registracija platformoje (ataskaita).	+ 5000 turistų iki 2032 m. lyginant su 2022 m. lygiu
	Skaitmeninė dalinimosi ir partnerystės platformos lankomumas (vartotojų skaičius)	Automatinė registracija platformoje (ataskaita).	≥ 9000 aktyvių vartotojų iki 2032 metų
Įvairovės ir kokybės didinimas	SKS investicijomis sukurtų paslaugų vartotojų – šeimų* su vaikais ir jaunimu (skaičius) *šeima suprantama kaip tėvas(-ai) su vaiku ar vaikais; seneliai, vaikai ir anūkai; įtėviai arba globėjai su vaikais ir kt.	Turizmo paslaugų teikėjų registracija (Išsamesnės informacijos rinkimui registruojamos visos tikslinės grupės atskirai)	≥ 3340 šeimų su vaikais per visus objektus (per 5 projektus iki 2032 metų)
	Ukmergės raj. savivaldybės turistinių objektų vertinimas (balai)	VšĮ „Keliauk Lietuvoje“ kas du metus atliekamo tyrimo ataskaita Lietuvos turistinių objektų infrastruktūros tyrimo ATASKAITA_KL_2024.pdf	Nuo 3,8 balo (2023 m.) iki 4,5 balo (2032 m.) pagal 5 balų sistemą
Bendruomeniškumo (plačiąja prasme), verslumo ir užimtumo skatinimas	Sukurti nauji turizmo produktai ir (arba) paslaugų paketai (vnt.)	Viešas skelbimas platformoje	≥18 naujų paslaugų paketų
	Naujai sukurti verslai ir (arba) iniciatyvos turizmo sektoriuje (vnt.)	Turizmo paslaugų teikėjų anketavimas ir informacijos rinkimas, kurią atliks VšĮ „Ukmergės tolerancija“ ir (arba) Ukmergės rajono vietos veiklos grupė ir (arba) viešai prieinamos informacijos analizė	≥5 nauji verslai ar iniciatyvos
	Turizmo renginių ir (arba) edukacijų ir (arba) kitų iniciatyvų, organizuotų dėl SKS atliktų investicijų (skaičius)	Turizmo paslaugų teikėjų anketavimas ir informacijos rinkimas, kurią atliks VšĮ „Ukmergės tolerancija“ ir (arba) Ukmergės rajono vietos veiklos grupė ir (arba) viešai prieinamos informacijos analizė	≥ 525 renginiai / edukacijos per visus metus (per 5 projektus iki 2032 metų)
Tvarumo propagavimas	Sukurtų ir įgyvendintų tvarumo iniciatyvų ir (arba) veiklų (skaičius)	Turizmo paslaugų teikėjų anketavimas ir informacijos rinkimas, kurią atliks VšĮ „Ukmergės tolerancija“ ir (arba) Ukmergės rajono vietos veiklos grupė ir (arba) viešai prieinamos informacijos analizė	≥ 28 tvarumo iniciatyvos (pvz., žaliųjų renginių, gamtos tausojimo akcijų) (per 5 projektus iki 2032 metų)

Svarbiausi pagrindimai ir šaltiniai naudoti rodiklių skaičiavimui:

- Lietuvos turizmo plėtros programa 2022–2030 (LR Ekonomikos ir inovacijų ministerija): nustatytas bendras tikslas – turistų skaičių Lietuvoje iki 2032 m. padidinti 20–30 % <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/turizmas/planavimo-dokumentai-1>
- VšĮ „Keliauk Lietuvoje“ ataskaitos: pateikiama, kad šeimų segmentas sudaro apie 30 % vidaus turizmo srautų, ir šis segmentas auga [Veiklos planai ir ataskaitos | Keliauk Lietuvoje](#)
- „Smart Villages“ ir BŽŪP 2023–2027 kryžminiai tikslai: numatyta skatinti paslaugų įvairovės didinimą, inovatyvių skaitmeninių sprendimų taikymą, bendruomenių įtraukimą https://zum.lrv.lt/public/canonical/1727848939/16599/Strateginis_planas_v.4.1_su_pakeitimo_aprasymu_20240425.pdf
- Vilniaus regiono funkcinės zonos strategija: numatyta stiprinti smulkiųjų verslų skaitmeninimą ir didinti viešųjų paslaugų prieinamumą [2024–2029 m. Vilniaus regiono funkcinės zonos strategija - UKMERGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ](#)